

שפיר קאמרת. שמחמת הספק אינו יכול לאכול את שני הגידים, לא של ימין ולא של שמאל, וכעבור זמן האכילה הוא שורף את שניהם. שאמנם הגיד האסור אינו חייב בשריפה, אבל מכיון שאיננו יודע איזה הוא, חייב לשרוף את שניהם [ולכך הוא נשנה בפני עצמו, דשאני מותר רגיל, שכאן לכתחילה הוא מותר אותו, בעל כרחו].

אלא אי אמרת מיפשט פשיטא ליה לרבי יהודה שנוהג איסור גיד בשל ימין, תיקשי, אמאי לא קאמר שהגיד דהיתירא, שהגיד, השמאלי, שהוא מותר באכילה, ליכליה [ואם נותר במקרה, הרי כבר נכלל ב"נותר" של המשנה], ודאיסורא, הגיד הימיני, האסור באכילה — לשדייה! שהרי אין בו מצות שריפה, כיון שאינו ראוי לאכילה! ?

ודחינן: **אמר רב איקא בר חנינא: לעולם אימא לך מיפשט פשיטא ליה. והכא במאי עסקינן, כשהוכרו! שבתחילה הכיר איזה הוא הגיד הימיני האסור ואיזה הוא של שמאל המותר, ולבסוף נתערבו, ואינו יודע איזה הוא הימיני ואיזה הוא השמאלי, הלכך אינו יכול לאכול את שניהם, אלא לאחר הזמן שורף את שניהם מספק.**

רב אשי אמר: הא דקתני במשנה "והגידים" צא-א **לא נצרכא לגיד הנשה עצמו, ולא תפשוט כלום בדעת רבי יהודה. אלא לשמנו של גיד הנשה איצטריכא.**

דתניא: שמנו של גיד הנשה מותר. וישראל קדושים נהגו בו איסור! (2) וכיון שאינו יכול

שהמלאך נגע בדרך ימין של יעקב, כי דרך הנאבק עם חבירו שהוא חובק אותו מלפניו ובידו הימנית מקיף את חבירו מאחוריו, ומגיע עד ירכו הימנית].

תא שמע: מהא דתניא: **העצמות והגידים של קרבן פסח שנותרו לאחר זמן האכילה, והבשר שנותר ממנו — ישרפו ליום ששה עשר בניסן, ולא מיד בבקר של יום טוב ראשון.**

והוינן בה: הני גידי מאי עבידתייהו? באילו גידין מדובר? אי בגידי בשר שנמצאים בבשר, והם רכים וראויים לאכילה, ליכלינהו בזמנו, ולמה הותר אותם?

ואי דאייתור במקרה, תיקשי, דהיינו "נותר" דקתני לאחר מכן, והוא כולל את כל הראוי לאכילה שנותר?

אלא, שמא תאמר שמדובר בגידי צואר שהם קשים ואינם ראויים לאכילה, אכתי תיקשי, דאי לאו בשר נינהו למה צריך לשורפם, לישדינהו לאשפה! ? שהרי אין מצות שריפה נוהגת אלא בנותר שהיה ראוי לאכילה.

ואמר רב חסדא: לא נצרכא המשנה להשמיענו אלא לגיד הנשה, ואליבא דרבי יהודה, דאמר: אינו נוהג אלא באחת, וכדמפרש ואזיל.

ומסקינן לפשיטות האיבעיא: אי אמרת בשלמא ספוקי מספקא ליה לרבי יהודה,

הירך.
בין הנתחים הללו נמצאים גם שכבות שומן, וגיד הנשה עובר דרכן.

2. שמנו מותר, וישראל קדושים, נהגו בו איסור.
גיד הנשה, על פיצוליו, עובר בין נתחי בשר

שמאל — **כזית**, סופג שמונים שתי מלקיות שהרי עבר פעמיים על אכילת גיד הנשה.

רבי יהודה אומר: אינו סופג אלא ארבעים מלקות בלבד, שהרי רק אחד מהם אסור.

אי אמרת בשלמא, מיפשט פשיטא ליה לרבי יהודה, שפיר לוקה מלקות אחת על הגיד שבירך הימנית. **אלא, אי אמרת ספקי מספקא ליה**, אם כן בכלל לא היה צריך ללקות, שהרי כשמתיין בו לפני אכילת כל אחד משני גידי הנשה שלא יעבור על האיסור **הוויא ליה התראת ספק**, כי שמא גיד זה אינו אסור, **ושמענין ליה לרבי יהודה דאמר התראת ספק לא שמה התראה!** וממילא, אי אפשר לחייבו מלקות על אף אחד משני הגידים.

דתניא, שרבי יהודה סובר התראת ספק לא שמה התראה.

אדם שספק מי הוא אביו — איש זה או איש אחר, **שהכה את זה וחזר והכה את זה**, והיינו, שהכה את שני האנשים שאנו מסתפקים מי מהם הוא אביו, בזה אחר זה. או שקלל את זה וחזר וקלל את זה, או שהכה את שניהם **בבת אחת** בהכאה אחת, או שקלל את שניהם **בבת אחת**. חייב מיתה, משום שהכה או קלל את אביו, שהרי אחד מהם ודאי אביו הוא.

רבי יהודה אומר: רק אם הכה או קלל שניהם **בבת אחת**, חייב, לפי שיש כאן התראת ודאי. אבל בזה אחר זה, פטור לפי

לאכלו מצד המנהג בעל כרחו הוא נותר לאחר זמנו. ומכל מקום, הוא חייב בשריפה, שהרי מדאורייתא הוא מותר באכילה, ובכלל "נותר" הוא.

רבינא אמר: לא נצרכא אלא לכדריב יהודה **אמר שמואל**: דאמר רב יהודה אמר שמואל: שני גידין הן בגיד הנשה:

פנימי, שנמצא בצד הפנימי של הירך, דהיינו, בצד הקרוב לירך השניה, וסמוך אותו הגיד לעצם הירך — אסור מדאורייתא וחייבין עליו מלקות.

חיצון, שנמצא בצד החיצון של הירך, וסמוך לבשר הירך — אסור מדרבנן, ואין חייבין עליו מלקות.

ואתו גיד החיצון, כיון שהוא אסור באכילה, הרי הוא נשאר עד אחר זמן האכילה, ואז חייב לשורפו, שהרי מדאורייתא הוא מותר [ולכל האוקימתות מתורץ למה שנה התנא במשנה "גידין" בפני עצמן ולא כללן ב"נותר", כיון שהוא שונה מנותר רגיל שבאקראי הוא נותר לאחר זמנו, ואילו בכל אלו לכתחילה הם עומדים לכך שיבאו לידי נותר וישרפו לאחר מכן].

תא שמע, לפשוט האיבעיא האם רבי יהודה פשיטא ליה שירך ימין היא האסורה או שהדבר ספק לו.

דתנן: **אכל** משני גידי הנשה, מזה שבירך ימין של הבהמה — **כזית**, ומזה שבירך

והאור זרוע סימן תמ"ד כתב שאיסור שומנו של גיד הנשה נוהג גם בחיה, אף על פי שאיסור חלב אינו נוהג בחיה.

ומבאר רש"י את האמור בגמרא "ישראל קדושים נהגו בו איסור", שישאל "העושיין סיג לתורה" אסרוהו משום שהוא דומה לגיד [רש"י לעיל עד ב ד"ה גוממו].

תא שמע לפשוט הבעיא בדעת רבי יהודה: **אכל שני גידין של גיד הנשה משתי ירכות, משתי בהמות, סופג שמונים!** שתי מלקיות על שני הגידין שאכל.

רבי יהודה אומר: אינו סופג אלא ארבעים!

ודייקין: **מדקאמר תנא קמא "משתי ירכות משתי בהמות"** ולא משתי ירכות של בהמה אחת, **פשיטא דתרווייהו לאיסורא!** והיינו, דאיירי ששתי הירכות היו ימניות, ושתיהן אסורות. שלפיתך נקט התנא שתי בהמות, שיש בכל אחת ירך ימנית שאילו היה מדובר שאחת ימנית ואחת שמאלית, היה יכול לומר בבהמה אחת. **ולרבי יהודה איצטריך**, שהוא סובר שהאיסור אינו אלא בירך הימנית. ולכן נקט בשתי ירכות ימניות, כדי להשמיענו שאפילו הכי לא מחייב רבי יהודה שתים אלא אחת בלבד, וכדמפרש ואזיל.

שמע מינה, מיפשט פשיטא ליה לרבי יהודה. שאם היה מסתפק איזה ירך אסורה לא היה מחייב אפילו אחת כשאכל משתי ירכות ימניות, כי שמא שתיהן מותרות. ומסקינן: **שמע מינה!**

ומקשינן: **ואי פשיטא ליה, אמאי סופג ארבעים ותו לא, לילקי שמונים** שהרי אכל שני גידים האסורים?

ומתרצינן: **הכא במאי עסקינן: כגון דלית ביה כזית באחד משני הגידים.** שרק אחד מהם יש בו כזית והשני אין בו. ולכן, אינו חייב אלא על הגיד שיש בו כזית. ותנא קמא סבר שהאוכל גיד הנשה שלם חייב אפילו אין בו כזית, לפי שהוא "בריה", שאינה

שעל כל אחת מההכאות יש התראה נפרדת, שהיא התראת ספק, כי שמא לא זה הוא אביו, ואין כאן מעשה המחייב מיתה, ורבי יהודה סובר שהתראת ספק לא שמה התראה.

ודחינן: לעולם רבי יהודה מספקא ליה, ולא תיקשי למה מחייב רבי יהודה מלקות בגיד הנשה והרי הוי התראת ספק. משום דהאי **תנא** דתני את דברי רבי יהודה בגיד הנשה, **סבר לה כאידך תנא דרבי יהודה, דאמר התראת ספק שמה התראה!** שנחלקו תנאים בדעת רבי יהודה אם הוא סובר דשמה התראה או לא.

דתניא: "לא תותירו ממנו עד בקר והנותר ממנו עד בקר באש תשרופו", בא הכתוב ליתן עשה של שריפת הנותר בבקר, אחר שעבר על לא תעשה של "לא תותירו". לומר, שאין לוקין עליו על הלאו הזה שהרי הוא ניתק לעשה, וכל לאו הניתק לעשה אין לוקין עליו, דברי רבי יהודה.

ותנא זה סובר בדעת רבי יהודה שהתראת ספק שמה התראה, שלולי הטעם דניתק לעשה היה מחייב רבי יהודה מלקות על נותר, ואף על פי שהתראתו היא התראת ספק, כי בשעה שמתרין בו "אל תותיר" אין ודאות שהוא עובר על האיסור, כי שמא בסוף הלילה יאכל את הקרבן.

רבי יעקב אומר: לא מן השם הוא זה! שלא מחמת דניתק לעשה הוא פטור בנותר. **אלא משום דהוה ליה לאו שאין בו מעשה!** שהמותיר את הקרבן אינו עושה שום מעשה, אלא מאליו הוא נעשה נותר. **וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו!**

צריכה שיעור.

דתניא: אכלו לגיד הנשה כשהוא שלם ואין בו כזית — חייב מלקות משום שהוא "בריה"!

רבי יהודה אומר: אינו חייב עד שיהא בו כזית, משום שגיד הנשה אינו נחשב כ"בריה".

והוינן בה: **וטעמא מאי?** מהיכן למד רבי יהודה שהגיד שבירך הימנית הוא הגיד האסור?

ומשנינן: **אמר רבא:** אמר קרא "הירך" בה"א הידיעה ללמדך שהוא הגיד של המיומנת שבירך.

ורבנן, שסברי ששתי הירכות אסורות, דרשי מה"ירך" שדוקא החוא דפשיטא איסוריה בכוליה ירך, דהיינו, הגיד הפנימי, שהוא גדול ומתפשט בכל הירך, רק הוא אסור, לאפוקי גיד החיצון, שהוא קצר, דלא! שאינו בכלל האיסור.

ורבי יהושע בן לוי אמר: מכאן למד רבי יהודה: **דאמר קרא** "ותקע כף ירך יעקב בהאבקו עמו", כאדם שהובק את חבירו מלפניו, וידו הימנית מקיפה אותו מאחוריו, ומגעת עד לכף ימינו של חבירו. כך המלאך נגע בכף ירך יעקב הימנית. ואיסור גיד הנשה, שהוא בסיבת אותה נגיעה, נאמר בירך ימין דוקא.

רבי שמואל בר נחמני אמר: מכאן למד רבי יהודה: שהרי המלאך שנאבק עם יעקב כעובד כוכבים נדמה לו. שיעקב חשב שהוא גוי, דאמר מר: ישראל שנטפל לו עובד כוכבים בדרך — טופלו לימינו! כדי שאם

ירצה הגוי לפגוע בו ישלח הישראל את ידו הימנית הסמוכה ויאחז בו. ואם כן המלאך נגע ביעקב בירך הסמוכה לו, שהיא הימנית.

רב שמואל בר אהא קמיה דרב פפא משמיה דרבא בר עולא אמר: מכאן למד רבי יהודה: שהרי כתלמיד חכם נדמה לו. דאמר מר: המהלך לימין רבו — הרי זה בור! שאין בו חכמת דרך ארץ. שכבוד הוא לרב שיהיה בצד ימין. ויעקב חלק כבוד למלאך כאילו הוא רבו, והלך לשמאלו, והמלאך היה לימינו, ונגע בירך יעקב הימנית.

ורבנן דאסרי בשתי הירכות סבירא להו, מאחוריה דיעקב אתא המלאך, ונשייה בתרוייהו! שהכהו בשתי ירכיו.

והוינן בה: **ורבנן,** האי "בהאבקו עמו", דדרשינן מיניה שנגע המלאך בירך ימינו, מאי דרשי ביה?

ומשנינן: **מיבעי ליה לכאידך** דרשא דרבי יהושע בן לוי.

דאמר רבי יהושע בן לוי: מלמד שהעלו אבק מרגלותם תוך כדי האבקם — עד כסא הכבוד! דכתיב הכא "בהאבקו עמו" וכתיב התם, אצל הקב"ה "וענן אבק רגליו".

ואמר רבי יהושע בן לוי: למה נקרא שמו "גיד הנשה"? שנשה, קפץ הגיד ממקומו, ועלה!

וכן הוא אומר "נשתה גבורתם, היו לנשים". שקפצה הגבורה מהם, ונעשו חלשים כנשים.

אמר רבי יוסי ברבי חנינא: מאי דכתיב "דבר שלח ה' ביעקב ונפל בישראל", ביאורו: "דבר שלח ביעקב" — זה גיד הנשה,

שאירע ליעקב. "ונפל בישראל" — שפשט איסורו של גיד הנשה בכל ישראל.

ואמר רבי יוסי ברבי חנינא: מאי דכתיב אצל יוסף ואחיו, שאמר יוסף לאיש אשר על הבית, "וטבוח טבח והכין", ביאורו: פרע גלה להם לאחי יוסף את בית השחיטה כדי שיווכחו שהוא שחוט.

"והכין" — טול גיד הנשה בפניהם!

סבר לה רבי יוסי ברבי חנינא כמאן דאמר גיד הנשה נאסר לבני נח, והיינו לבני יעקב קודם מתן תורה, שהיו אז כבני נח.

"ויותר יעקב לבדו".

אמר רבי אלעזר: שנשתייר על פכין קטנים. שהרי את הכלים החשובים כבר העביר לפני כן את נחל יבק כדכתיב "ויעבר את אשר לו". ואת הפכין קטנים לא הספיק להעביר.

מבאן ראה לצדיקים שחביב עליהם ממונם יותר מגופם!

וכל כך למה?

לפי שאין פושטין יריהן בגזל.

"וואבק איש עמו עד עלות השחר".

אמר רבי יצחק: מבאן לתלמיד חכם שלא יצא יחידי בלילה. שהרי יעקב ניזוק משום שנשאר יחידי בלילה.

רבי אבא בר כהנא אמר: מהכא למדנו זאת:

הוא לא ילך לביתו אלא ישכב בשדה. לפי שתלמיד חכם אינו יוצא יחידי בלילה.

רבי אבהו אמר: מהכא: דכתיב "וישכם אברהם בבקר ויחבוש את חמורו" ולא יצא בלילה.

ורבנן אמרי: מהכא: דכתיב "לך נא ראה את שלום אחיך ואת שלום הצאן" משמע שההליכה תהא בשעה שאפשר לראות.

רב אמר: מהכא: דכתיב "ויזרח לו השמש כאשר עבר את פנואל".

אמר רבי עקיבא: שאלתי את רבן גמליאל ואת רבי יהושע באיטליו של אימאום, בשעה שהלכו ליקח בהמה למשתה בנו של רבן גמליאל: הא דכתיב "ויזרח לו השמש" — וכי שמש לו לבד ליעקב זרחה? והלא לכל העולם זרחה?!

אמר רבי יצחק: הכי קאמר קרא: הכי קאמר קרא: שמש, הבאה בעבורו, ששקעה עבורו, בעבר, קודם זמנה, זרחה עתה בעבורו קודם זמנה!

והיכן מצינו ששקעה השמש עבורו?

דכתיב "ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה", דמשמע שכבר הגיע לחרן. ולאחר מכן כתיב "ויפגע במקום", שהוא בית אל, ומשמע שעדיין לא הגיע לחרן. הא כיצד?

אלא, כי מטא לחרן אמר: אפשר עברתי על בית אל, שהוא מקום שהתפללו אבותי ואני לא התפללתי?!

כד יחיב דעתי למיהדרר לבית אל קפצה ליה ארעא והגיע לשם מיד. והיינו דכתיב "ויפגע במקום", שהמקום בא לקראתו.

דכתיב שאמרה נעמי לרות "הנה הוא זורה את גורן השעורים הלילה... ויהי בשכבו". שאחר שיגמור בועז לזרות את השעורים,